

A NÉMET TUDOMÁNY UJ IRÁNYA. A német tudomány helyzete, a nemzeti-szocializmus uralomrajutása óta számos értelmiségi részére izgató probléma. A heidelbergi egyetem rektora, *Groh* tanár fejtette ki újabban azokat az alapelveket, amiknek a germán gondolkodás' engedelmeskedni köteles. Kihangsúlyozta, hogy a 'tisza tudomány' a legteljesebb tisztelettel tartozik a nemzeti szocializmusnak, mivel az „a nemzet sajátos életének sajátos törvények szerint való kialakítására törekszik”, s hozzáteszi, hogy „az elvont intelligencia által vezérelt tudomány gondolata ma már halott”. *Groh* szerint az új tudomány vezérelvei a következők:

1. Az ész abszolút értékének 18. századbeli felfogása korunkra nézve nem feltétlenül érvényes.
2. A Kant óta uralkodó tudományos ideológia ellentétben áll a mai tudománnyal, mivel egyetlen tudomány szerkezete sem egyezik a tiszta ésszel.
3. Ha Kantból kiindulva elfogadnók, hogy tárgyilagos tudománynak csak a matematikán alapuló tudományok tekinthetők, úgy a tudomány egész hagyománya összeomlana.
4. Németország új tudományos alapelveit teremtett s ezérj érthetetlen, hogy a tudomány lerombolásával vádolják, amikor ezzel inkább az angolszász pragmatizmus vádolható.
5. A tárgyilagos és semleges tudomány eszméje a szemlélődő tudomány felfogásához vezet; a német tudomány viszont az embert faji és politikai feladatainak vállalására neveli.

Az irracionális értékek, a faji ösztön, az ellenőrizhetetlen tudomány dicséretén alapuló tudomány kultusza — hogy *Groh* követeléseit a valósággal illusztráljuk — elsősorban a kuruzslást és a csillagjóslást virágoztatta fel Németországban, Kant, Goethe, Einstein és mások Németországának nagyobb dicsőségére. (Sz. L.)

AZ ASZTROLÓGIA ma divat. Az ujságok teli a fakirok, feketekávésjövendőmondók és az „okkult tudományok” más „professzorainak” hirdetéseivel. A jobbnevű, „tudományos alapon” működő jósnők és jósök előszobáiban tömegek várakoznak, hogy a csillagok állásából megtudhassák „tudományos alaposággal” azt, ami elkövetkezendő éveikben rájuk várakozik. A csillagokban u. i. minden meg van írva, az asztrológia tudományának bölcei viszont le tudják olvasni azokról a nagy titkokat, a mindenség erő-hatásait az egyének sorsára vonatkozóan...

Nem érdektelen végigkísérni ennek a nagy hűhóval dolgozó és minden jelek szerint bizonyos hatalmi köröktől támogatott „tudománynak” a fejlődését.

Az asztrológiát — a laikus olvasó — gyakran összetéveszti az asztronómiával. Pedig a két fogalom nem egy. Míg az asztronómia a csillagok és csillagképek tudománya, az asztrológia az a „tudomány” lenne, mely a csillagok állásából emberi sorsok fejlődését hivatott kísérni. Az asztrológiának tudományként való kezelése jórészt annak köszönhető, hogy az asztronómiai kutatások kezdetén a csillagászat művelői — anyagi okokból — gyakran átcsaptak az asztrológiába. Az ókor népei közül a Chaldeusok kultiválták ezt a „tudományt”, míg az ókor másik nagy csillagvizsgáló népe, az egyiptomi inkább a pozitív asztronómia felé hajlott. Az asztrológiának különösen a középkor kedvezett. A történelmi realitások szemszögéből ez érthető is. A középkor ideológiai zsarnoksága megsemmisítette a kritikai szellemet. Az asztrológia, mondhatni, a kor civil tudománya lett. Ezt a misztikus, egyáltalán nem kritikai szellemű g mód-

szereiben sem meghatározott „tudományt” a katholicizmus nem tekintette ellenfélnek, hisz' az asztrológia erősítette a misztikus szellemet, s így valójában megfelelt az uralkodó világnézet érdekeinek.

A középkorban az asztrológiának két válfaja virágzott: a születés pillanatában felállított horoszkóp, mely az ujszülött egész életére tanácsokat és jóslásokat tartalmazott, meg az időszaki jóslat, mely bizonyos kérdésekre adott többé-kevésbé homályos választ. A középkorban oly virágzó asztrológia a kritikai szellem ujjászületésével a Renaissance elején hanyatlásnak indult. A hanyatlás siettetéséhez hozzájárult az a bizalom csökkenés is, amit az egyes felállított horoszkópok érvényességének kézzelfogható cáfolata idézett elő. A matematikusok mindinkább kétségbevonták a horoszkópok hitelét, s ha, mint Kepler példája bizonyítja, egyik-másik foglalkozott is még — hatalmi parancsra! — jóvendőmondással, úgy ezt csak kényszerűségből tette. A XVIII. és XIX. századnak már alig kellett az asztrológia. A vásári okkultisták ugyan tovább működtek, ám a közérdeklődés megcsappanásával komolyabb formában már nem foglalkoztak az „asztrológia tudományával”. Ezért érdekes tünet, hogy ép' ma, a XX. század második negyedében kap újból lábra.

Az okkult „tudományok” feléledéséhez nagyban hozzájárult a háború utáni bizonytalan, kapkodó, neurotikus korszellem. A különböző folyóiratokban, magazinokban gombamódra szaporodtak el a jellem és az emberi sors megismerésére törekvő tudományokról szóló cikkek, s nagy divattá lett a nagy emberek életében előforduló kozmikus szabályok kimutatása. A sok állásnélküli meg abbamaradt matematikus, politechnikus stb. sáskaseregként vetette magát erre az új lehetőségre, ami be is vált.

Távol áll tőlünk a különböző fajta asztrológiai „rendszerek” ismertetése, csupán azt akarjuk még megemlíteni, hogy az asztrológia képviselői ebben az évben már nem elégedtek meg azzal, hogy brosurákban, könyvekben, előadásokon és orvosi rendelők mintájára berendezett lakásaikon terjesszék az „új tudományt”, hanem kongresszusra gyűltek össze... Düsseldorfban. A kongresszus védnökségét maga a német állam vállalta. Az a Harmadik Birodalom, amely legjelesebb tudósait száműzte, s amely sok tekintetben a Középkor visszahozására törekszik, ime a tudományban is igyekszik visszahozni azt, ami a legbizonytalanabb, ami a dolgokat, mint fatális elkerülhetetlen tényeket állítja be s aminek tulajdonképpen annyi köze a tudományhoz, mint a leszáradt; hajításnak a fa teljességéhez.

(P. L.)

A NÉMET FOGYÓKURA. Nem holmi sajátos német eredetű fogyókúráról van itt szó, hanem egy ország fogyókurájáról, amelyet a Harmadik Birodalom most készül megszervezni. A lapokban olvassuk, hogy *Dr. Hay*, egy amerikai orvos Hitler meghívására Németországba jön, hogy ott megszervezze „az alsó- és középosztályok nem tulságosan költséges diétarendjét.” Egy nem mindennapi kísérletről van itt szó, amely azonban — *Dr. Hay* nyilatkozata szerint — a felső osztályokat nem érinti, nyilván ezeknek nincs szükségük fogyókurára. Csupán az alsó- és középosztály diétarendjét — mely valójában az alultáplálás megszervezése — kell megállapítania. Miért van erre szükség? Mit törődik a kormányzat az alsóbb osztályok étrendjével? A felelet kézenfekvő. Németország mai kormánya kísérletet tesz arra, hogy az egyre érezhetőbbé váló élelmiszer szűkösségét tudományos mezbe öltött alultáplálkozási módszerrel elpalástolja. A német orvosi tudományos folyóiratok nagyképpű cikkeket hoznak a túltáplálkozás hátrányairól figyelmeztetik a német népet az ősgermánok józan életmódjára, s midenekfelett takarékoságra intik. Hsss, Hitler helyettese azonban kiböki az igazságot: „vaj helyett